

مجموعه مقالات

ششمین همایش بین المللی ادیان توحیدی

ادیان توحیدی و مسائل دینی جهان معاصر با رویکرد فرهنگی

مهراسی - مطالعات نظری

تهیه و تنظیم

اداره نشر پژوهشکده مطالعات اسلامی ایران

جلد اول

۱۳۹۴

مجموعه مقالات ششمین همایش بین المللی ادیان توحیدی (جلد اول)

ادیان توحیدی و مسائل دینی جهان معاصر با رویکرد فرهنگی

مفهوم شناسی - مطالعات نظری

- ناشر: دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، شعبه اصفهان
- تهیه و تنظیم: اداره نشر پژوهشکده مطالعات اسلامی اصفهان
- چاپ: نگارش

• چاپ اول: زمستان ۱۳۸۴

• شمارگان: ۵۰۰ نسخه

• قیمت: ۲۱۰۰۰ تومان

همه حقوق برای ناشر محفوظ است

نشانی: اصفهان، خیابان آیت الله سید آید، کوچه سرل، انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی

حوزه علمیه قم - شعبه اصفهان

تلفن و دورنگار: ۰۳۱-۳۲۲۰۸۰۰۱-۵

مراکز پخش: ۱. اصفهان، تلفن: ۳۲۲۲۰۳۷۰

۲. قم، تلفن و دورنگار: ۳۷۷۴۳۴۲۶

۳. تهران، تلفن: ۶۶۹۵۱۵۳۴

وبسایت: www.morsalat.com پست الکترونیک: nashr.lisf@icai.ir

سرشناسه:

همایش بین المللی ادیان توحیدی (ششمین: ۱۳۸۴: اصفهان)

عنوان و نام پدیدآور:

مجموعه مقالات ششمین همایش بین المللی ادیان توحیدی و مسائل دینی جهان معاصر

با رویکرد فرهنگی - مفهوم شناسی - مطالعات نظری - تهیه و تنظیم اداره نشر پژوهشکده مطالعات اسلامی

اصفهان، (دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، شعبه اصفهان)

مشخصات نشر:

اصفهان: دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، شعبه اصفهان، ۱۳۸۴-۱۰-۱۹

مشخصات ظاهری:

ج. ۵

شابک:

دوره: ۲-۳-۷۱۲۹-۶۰۰-۹۷۸؛ ۲۱۰۰۰ ریال؛ ج: ۱؛ ۳۱-۹-۶۰۰-۹۷۸

وضعیت فهرست نویسی:

فیا

موضوع:

ادیان - مقاله ها و خطابه ها

موضوع:

ادیان - کنگره ها

موضوع:

ادیان - روابط - مقاله ها و خطابه ها

موضوع:

اسلام - بررسی و شناخت - کنگره ها

موضوع:

اسلام - مقاله ها و خطابه ها

شناسه افزوده:

دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، شعبه اصفهان، پژوهشکده مطالعات اسلامی

شناسه افزوده:

دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، شعبه اصفهان

رده بندی کنگره:

الف ۱۳۹ ۸۳/BLAV

رده بندی دیویی:

۲۰۰

شماره کتابشناسی ملی:

۴۱۰۵۴۵۲

فهرست مطالب ...

گفت‌وگوی ادیان و مسئله «دیگری دینی» در الهیات ناظر به ادیان ۱۳

احمد مازنی

رهیافت‌های نظری به گفـت‌وگـوی دینی در ایران ۲۴

مجتهد «میرزا» محمد باقر

نظریه وحدت متعالی دین ۴۸

حاج میرزا یحیی نیرنگ‌نماش، حماد رضا فریدوسی، روح‌الله کاشانی

گفت‌وگوی ادیان: راهی به سوی هم‌افزایی فرهنگی ادیان و مذاهب ۷۰

میرزا سیدعلی باقری

آسیب‌شناسی گفت‌وگوی اسلام و مسیحیت در ایران معاصر ۸۴

میرزا حسن حسینی، احمد مازنی

اندیشه حقانیت و نجات در گفت‌وگوی ادیان با تحلیل رویکرد پلورالیسم ۱۰۴

سید ابراهیم موسوی، جعفر سامی، محمد رضا حق‌شناس

ارتباطات میان ادیانی (تعریف، مفاهیم، جایگاه) ۱۲۴

علی اکبر صافی اصفهانی، محمد وحید صافی اصفهانی

۱۵۲ اثرپذیری نظریه‌سازی فرهنگی از دین و علمی عینی بودن آن

احمد عبادی، محمد صادقی نقدعلی علیا

۱۷۶ رویکردی فرهنگی به جایگاه تشیع و شیعیان در فرانسه

علی علیشاهی

۱۹۷ فرهنگ عیدوی در سنت محمدی

سیدرسول موسوی، حسین حمیدی

۲۱۷ رویکردهای نظری به الهیات و نظریه اجتماعی

مجید جعفریان، حسن محدثی

۲۳۵ رویکردهای امکان سنجش دینداری در ایران

ملیحه نقش‌زن خمار، وحید قاسمی، مسعود آذربایجانی، امیر قمرانی

۲۵۶ جایگاه ارزشی زن در دین اسلام

زینب شعبانی

۲۷۴ بررسی جایگاه زن در وهابیت

علی تقوی، محمد ربانی اصفهانی

۲۹۶ بررسی امکان فمینیسم اسلامی

علی سنایی، رضوان نجفی

۳۳۲ واکاوی نگرش دینی به فرهنگ عفاف در جامعه اسلامی، با رویکرد مدیریت فرهنگی

مجید محمدشفیعی، محمدرضا ستوده نیا، زهرا فقیه ایمانی

دین و اخلاق محیط زیست..... ۳۵۴

الهام السادات مجلسی

نقد و بررسی مبانی فکری شبه جنبش های معنوی نوظهور..... ۳۶۶

حسین عندلیب، حمیدرضا مظاهری سیف

نگاهی به دگسونه می شاخص های فرهنگی مغفول در مهندسی فرهنگی دینی..... ۳۹۳

غلامرضا خضریو، سهیلا مولائی، فریبا مولائی

نمود اجتماعی دین در اشعار علی معلم دامغانی..... ۴۲۴

سید کاظم موسوی، الهه رضایی، آذر حمیدی، طیبه صابری

شیوه رفتاری علماء یهود با کتاب آسمانی خود از منظر قرآن..... ۴۴۲

مهدی مطیع، آسیه شکرآمیز

بن پایه باورهای دینی و عرفان، فصل مشترک ادیان الهی..... ۴۵۸

مهرداد قدردان

کلیاتی درباره صابنین مندائی..... ۴۷۹

سالم چحیلی، مهرداد ربانی اصفهانی

بررسی مبانی فلسفی دین صابنین مندائی و استخراج آموزه های تربیتی از آن ها..... ۴۸۵

عزیز سواری، مسعود صفایی مقدم، سید جلال هاشمی، قیس السعدی

العقائد الدينية و القيم الاخلاقية في ديانة الصابئة المندائية..... ۵۱۰

عزیز سواری

www.ketab.ir

اصفهان در پیشینه تاریخی خویش، سکونتگاه پیروان ادیان الهی و آسمانی (زرتشت، یهود، مسیحیت و اسلام) بوده است و اکنون نیز افزون بر مزیت‌ها و برجستگی‌های فراوان اقلیمی، گردشگری، فرهنگی، اقتصادی و هنری افتخار دارد در کنار مساجد پرشکوه اسلامی، تجلی‌گاه آتشکده‌ها، کنیسه‌ها و کلیساهای فراوانی باشد که بسیاری از آن‌ها هنوز زنده و پررونقند و این شهر آسمانی را شهرى بین‌الادیانی بدل ساخته و مزیتی دیگر را بر مزایای پرشمار آن افزوده‌اند.

این فرصت بی‌بیل در اسداد پیشینه درخشان اصفهان به‌عنوان الگوی همزیستی معنوی و مسالمت‌آمیز پیروان ادیان توحیدی، چشم‌اندازی روشن را پیش روی اندیشه‌وران ادیان و نیز مدیران دانشور استان نهاد تا حرکتی خجسته و بار بار بر این بستر پی ببرزند. تشکیل دبیرخانهٔ ادیان توحیدی به ریاست فاضل اندیشمند حجت‌الاسلام و آیت‌الله سلیمین جناب آقای دکتر حبیب‌رضا ارزانی (رئیس وقت دفتر تبلیغات اسلامی اصفهان)، سرانجام حرکت مبارک بود؛ حرکتی که به مدد الهی اصفهان را به کانون معنوی ادیان تبدیل خواهد کرد و از حریت بین‌المللی این شهر فرصتی ویژه را در گسترهٔ جهانی فرارو خواهد نهاد تا پیام الهی و جهان‌شمول دین به‌گونه‌ای سازماندهی به تمام جهان مخابره شود.

پژوهشکدهٔ مطالعات اسلامی اصفهان، ضمن پاسداشت این حرکت مبارک، تلاش‌های عالمانهٔ اندیشه‌وران ادیان را در این زمینه ارج نهاده و همت خویش را در راستای توسعه و تعالی مباحث بین‌الادیانی که نمونه‌ای از آن در این نوشتار تقدیمتان گردیده، به کار خواهد بست.

بر خود فرض می‌دانم از مراکز مشارکت‌کننده در ششمین همایش بین‌المللی ادیان توحیدی: نهاد ریاست جمهوری، وزارت امور خارجه، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی، انجمن صابئین مندائی ایران، انجمن کلیمیان ایران، انجمن زرتشتیان ایران، شورای خلیفه‌گری ارامنه، کلیسای شرق آشوری، آیسيسكو، جامعه‌المصطفی‌العالمیه، دانشگاه ادیان و مذاهب، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، انجمن جامعه‌شناسی ایران، دانشگاه اصفهان، دانشگاه پیام نور استان اصفهان، دانشگاه آزاد اسلامی استان اصفهان، استانداری اصفهان، شهرداری اصفهان، صدا و سیما، مرکز اصفهان، شورای هماهنگی تبلیغات اسلامی اصفهان، و بیش از همه، دفتر تبلیغات اسلامی اصفهان صمیمانه قدردانی نمایم.

همکاری عالمانهٔ اعضای محترم شورای علمی همایش: حجت‌الاسلام والمسلمین جناب آقای دکتر

احمد واعظی (رئیس دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم و عضو شورای عالی انقلاب فرهنگی)،
حجت الاسلام والمسلمین جناب آقای سید محمد ادیب آل علی (عضو هیئت علمی دانشگاه پیام نور
اصفهان)، جناب آقای دکتر ابوذر ابراهیمی ترکمان (رئیس سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی)،
حجت الاسلام والمسلمین جناب آقای دکتر حبیب رضا ارزانی (عضو هیأت علمی گروه ادیان پژوهشکده
مطالعات اسلامی اصفهان)، سرکار خانم دکتر اعظم پرچم (عضو هیئت علمی دانشگاه اصفهان)،
جناب آقای سالم چحیلی (رئیس انجمن صابینین مندائی ایران)، جناب آقای دکتر علی محمد حلمی
(رئیس مرکز گفتگوی ادیان سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی)، حجت الاسلام والمسلمین جناب
آقای دکتر جعفر شانظری (عضو هیئت علمی دانشگاه اصفهان)، جناب آقای دکتر عباس صدری
(رئیس دفتر منطقه‌ای آیسسکو - تهران)، جناب آقای دکتر سید محمد امین قانع‌راد (رئیس انجمن
جامعه‌شناسی ایران)، جناب آقای مهرداد قدردان (کارشناس مذهبی انجمن زرتشتیان ایران) و
رؤسای محترم پناهنده‌های تسخیر همایش نیز شایسته تقدیر است.

همچنین لازم می‌دانم داوران و اساتید گرامی خویش را به رؤسای محترم بخش‌های مختلف همایش: جناب
آقای محمدرضا خراسانی‌زاد (مدیر سرای دبیرخانه ادیان توحیدی و رئیس کمیته سخنرانان)،
آقایان عبدالرسول احمدیان و محمد مهدی سعیدیان (مدیران اجرایی پناهنده‌های تخصصی)، جناب آقای
مجید جعفریان (مدیر کمیسیون‌های علمی)، جناب آقای یداله جنتی (رئیس کمیته انتشارات)،
آقایان محمد بهارلو و احسان مشگلانی (رؤسای کمیته پشتیبانی و مالی)، جناب آقای حامد اهتمام
(رئیس کمیته اطلاع‌رسانی و تبلیغات)، جناب آقای حسین قهرخام (رئیس کمیته تشریفات)، آقایان
سعید خانی و علی اکبر صافی (رؤسای کمیته نظارت و ارزشیابی)، جناب آقای عبدالله زینلی (رئیس
کمیته حراست) و تمامی همکاران معزز در دفتر تبلیغات اسلامی اصفهان که با تلاش خستگی‌ناپذیر
در برگزاری همایش نقش آفرینی کردند، ابراز نمایم.

باشد که این تلاش ماندگار بهتر از پیش به بار نشیند و مایه سربلندی بیش از پیش فعالیت‌های
فرهنگی حوزه ادیان شود.

فریبرز راهدان مفرد

رئیس پژوهشکده مطالعات اسلامی اصفهان

و دبیر اجرایی ششمین همایش بین‌المللی ادیان توحیدی

دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم - شعبه اصفهان در چارچوب رسالت سازمانی، سالیانی است بخشی از تلاش‌های پژوهشی و علمی و فرهنگی خویش را معطوف فعالیت‌های بین‌الادیانی نموده است که حاصل آن همدلی بیشتر جامعه مؤمنان و هم‌اندیشی پژوهشگران ادیان در راستای تعاملات علمی بین‌الادیانی بوده است. نقطه عطف این تلاش مبارک، تشکیل دبیرخانه ادیان توحیدی در سال ۱۳۸۶ ریاست و مسئولیت دفتر تبلیغات اسلامی و حکم استاندار وقت اصفهان بود.

این دبیرخانه، حمایت مدیران دانشور استان اصفهان و با مشارکت و حضور فعالانه اعضای دبیرخانه (مسلمانان، زرتشتیان، کلیمیان، صابین، آشوریان و آرامنه) و شخصیت‌های برجسته دینی و معنوی و نیز نهادهای علمی و فرهنگی ملی و استانی روز به روز بالنده‌تر و پویاتر فعالیت‌هایش را گسترش داد. برگزاری همایش‌های علمی، ملی و بین‌المللی در چارچوب اساسنامه و با رویکرد مشترکات بین‌الادیانی، بخشی مهم از این فعالیت‌ها را تشکیل داده است.

در همین راستا، در پی برگزاری سه نشست جداگانه به صورت تمهیدی، ششمین همایش بین‌المللی ادیان توحیدی در دستور کار دبیرخانه قرار گرفت. موضوع محور همایش، «ادیان توحیدی و مسائل دینی جهان معاصر، با رویکرد فرهنگی» و با پنج موضوعی زیر: ۱- مفهوم‌شناسی و مطالعات نظری؛ ۲- مطالعات تطبیقی؛ ۳- مطالعات حقوقی؛ ۴- مناسبات و کارکردها؛ ۵- فرصت‌ها و چالش‌ها، انتخاب گردید.

این همایش در روزهای ۱۵ و ۱۶ بهمن ۱۳۹۳ با حضور سران و هیئت‌های نماینده رسمی ادیان توحیدی و شرکت‌کنندگان داخلی و خارجی برگزار شد که روز نخست ویژه بخش علمی و تخصصی و ارائه مقالات برگزیده بود و روز دوم و پایانی، به سخنرانی سران هیئت‌ها، مهمانان ویژه و دبیران علمی و اجرایی همایش اختصاص داشت.

در این همایش، از مجموع ۲۰۶ مقاله ارسالی و پس ارزیابی نهائی، تعداد ۹۹ مقاله در قالب پنج مجلد با عناوین یادشده با همت و تلاش اداره نشر پژوهشکده مطالعات اسلامی اصفهان آماده و تقدیم محضر دانشوران و علاقه‌مندان شده است.

در پایان بر خود فرض می‌دانم از تمام عزیزانی که در کمیته‌های علمی و اجرایی همایش با دبیرخانه همکاری داشتند، به‌ویژه نمایندگان محترم ادیان، رئیس و کارکنان محترم پژوهشکده مطالعات

اسلامی اصفهان، به‌ویژه فضلی ارجمند جناب آقای فریبرز راهدان مفرد، رئیس پژوهشکده و دبیر اجرایی همایش و جناب آقای یدالله جنتی مدیر اداره نشر، و دیگر نهادهای مشارکت‌کننده در همایش و اعضای معزز دبیرخانه صمیمانه سپاسگزاری نمایم.

www.ketab.ir

حبيب رضا ارزانی

رئيس دبیرخانه ادیان توحیدی

و دبیر علمی ششمین همایش بین‌المللی ادیان توحیدی